Hallitusneuvos, valmiuspäällikkö
Kari Klemm
Työ- ja elinkeinoministeriö
20.9.2021

Valtioneuvoston puolustusselonteko
VNS 8/2021 vp

Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus turvataan ylläpitämällä ja kehittämällä turvallisuusympäristöön suhteutettua, ennaltaehkäisevän kynnyksen puolustuskykyä. Tarvittaessa Suomeen kohdistuvat sotilaalliset uhat torjutaan sotilaallisia voimakeinoja käyttäen. Asevelvollisuus, koulutettu reservi, koko maan puolustaminen ja korkea maanpuolustustahto ovat Suomen puolustuksen perustana jatkossakin. Sotilaallinen puolustus ankkuroituu siviiliyhteiskunnan voimavaroihin, osaamiseen ja teknologiaan.

Vakaa ja toimiva suomalainen yhteiskunta nojaa talouden luontaisiin rakenteisiin sekä toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin, kuten ulkomaankauppaan, Euroopan unionin (EU) sisämarkkinoihin ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Suomen kannalta on tavoiteltavaa turvallinen ja vakaa toimintaympäristö, jossa valtioiden, yritysten ja ihmisten toimintaa sääntelevät toimiva kansainvälinen oikeus ja sille rakentuvat yhteisesti noudatettaviksi sovitut säännöt, oikeudet ja velvollisuudet. Toimintaympäristö edellyttää kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämistä ja kehittämistä sekä kansainvälisen puolustusyhteistyön tiivistämistä.

Tämä toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa, pitäen sisällään teknologian kehityksen ohella epävarmuustekijöitä (niin uhkia kuin mahdollisuuksia). Turvallisuuden tilaan vaikuttavat muutostekijät, riskit, uhat ja yhdistelmäuhat ovat monipuolistuneet, laaja-alaistuneet, voimistuneet ja arkipäiväistyneet. Kansainvälinen turvallisuustilanne ja kansainvälisten instituutioiden toimintakyky ovat eurooppalaisesta ja suomalaisesta näkökulmasta heikentyneet viime vuosien aikana. Suurvalta- ja voimapolitiikka eivät ole kadonneet maailmasta.

Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut. Sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet. Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Sodan kuvan monipuolistuttua Suomen puolustukselle asetetut vaatimukset ovat kasvaneet. Nopeampi reagointivaatimus korostaa ennalta tehtyjen varautumistoimien merkitystä. Vuoden 2020 pandemiaviruskokemus on myös osoittanut, miten hyödykkeiden tuonti maailmalta voi katketa nopeasti. Kriittisten hyödykkeiden hankinta globaalin sotilaallisen kriisin keskellä on myös vaikeaa. Suomen kokonaisturvallisuus on sidoksissa muiden maiden ja lähialueidemme turvallisuustilanteisiin. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Lisääntyvän

riskiherkkyyden ja epävarmuuden maailmassa sotilaalliselle puolustuskyvylle, kehityksen ennakoinnille ja kehittämiselle on kysyntää enemmän kuin koskaan.

Valtioneuvoston puolustusselonteko yhdessä muiden selontekojen, eduskunnan kannanottojen sekä Turvallisuuskomitean johdolla säännöllisesti päivitettävän Yhteiskunnan turvallisuusstrategian kanssa muodostavat keskeisen kokonaisturvallisuuden kehittämisen perustan. Puolustusselonteko syventää tarkastelua puolustuspolitiikan ja sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta. Puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksiin. Aivan tuoreeltaan on ehdotettu myös huoltovarmuuden kehittämistä parlamentaarisen työn pohjalta. Kokonaisvaltaisuuden ja yhteensovituksen huomioon ottaminen korostuu selontekomenettelyissä.

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuiden ydintä ovat kilpailukykyyn, kestävään kasvuun ja työllisyyteen sekä muun muassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin, huoltovarmuuden kehittämiseen liittyvät kysymykset. Huoltovarmuus on kokonaisturvallisuuden ytimessä. Luotettavat digitaaliset palvelut ja kyberturvallisuus ovat Suomen talouden, yhteiskunnan toimivuuden ja kansalaisten hyvinvoinnin kehityksen kannalta avainasemassa. Kokonaisturvallisuuden keskeinen osa on taloudellinen turvallisuus vakavien häiriöiden ja poikkeusolojen varalta. Kilpailukykyinen ja turvallinen liiketoimintaympäristö, ennakoitava ja vakaa sääntely-ympäristö, toimivat hallinnon rakenteet sekä aktiivinen ja toimiva kansainvälinen yhteistyö ovat tärkeitä kokonaisuuksia. Globaalit kriisit tulisi hoitaa nykyistä paremmin globaalein toimenpitein ja yhteistyöllä.

Suomen huoltovarmuus on huolenpitoa, kykyä ja yhteistyötä yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseksi häiriö- ja kriisitilanteissa. Taloudellinen ja sotilaallinen huoltovarmuus ovat kytkettyinä tiiviisti toisiinsa. Sotilaallinen huoltovarmuus on huolenpitoa ja yhteistyötä puolustusvoimien toimintakyvyn ylläpitämiseksi. Sotilaallinen huoltovarmuus on osa puolustuskykyämme.

Puolustusvoimat on sotilaallisen huoltovarmuuden toteuttaja. Puolustusvoimat varautuu laaja-alaiseen vaikuttamiseen yhdessä muiden toimijoiden kanssa osana kehittyvää kokonaisturvallisuuden mallia. Toimijana ja puolustusvoimien kumppanina on kotimainen, toimiva ja kansainvälisesti kilpailukykyinen puolustusteollisuus. Julkisen ja yksityisen kumppanuus (huoltovarmuusorganisaatio) on diplomatian ohella myös keskeinen, moderni, kustannustehokas ja kehittämisen arvoinen tapa hallita suomalaisen yhteiskunnan huoltovarmuus- ja turvallisuusriskejä.

Muutos kotimaisen teollisuuden toimintakentässä on vaikuttanut osaltaan myös Suomen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen. Kotimaisen puolustusteollisuuden haasteita ovat markkinoiden pirstaleisuus ja puolustusmenojen kehitys. Vienti on elinehto Suomen sotilaalliselle huoltovarmuudelle. Vientiä ruokkii kansainvälinen turvallisuustilanne. Osaamisen huoltovarmuudella on tärkeä vaikutus sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Toimintaympäristö sekä turvallisuus- ja puolustuspoliittiset perusvalinnat vaikuttavat keskeisesti myös Suomen sotilaallisen huoltovarmuuden turvaamiseen asettaen sille painoarvoa ja korkeat vaatimukset.

Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen ovat riippuvaisia puolustusselonteon resurssikirjauksien toteutumisesta. Valmiutta ja suorituskykyä on kehitetty edellisen puolustusselonteon linjausten mukaisesti. Suomessa on hyvin pitkäkestoinen ja pitkälle historiaan ulottuva, maantieteelliseen sijaintiimmekin linkittyvä riski- ja uhkakuvasto, jonka perusperiaatteet eivät juuri muutu. Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen asema on vakaa, eikä Suomeen kohdistu sotilaallista uhkaa. Globaalisti turvallisuustilanteen heikennyttyä sotilaalliseen voimankäyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. On sotilaallisen huoltovarmuuden näkökulmasta toivottavaa, että puolustusmenoja ei Suomessa juurikaan leikattaisi. Merkkejä jännitteiden katoamisesta maailmalla tai Suomen lähialueilla ei ole näköpiirissä.

Turvallisuus- ja varautumistyölle on tunnusomaista pitkäjänteisyys. Jatkuvien muutostekijöiden vuoksi järjestelmän pitää kyetä vastaamaan sekä pitkän että lyhyen aikajänteen turvallisuuden kehittämisen tarpeisiin. Uudet uhat ja yhdistelmäuhat (esim. hybridivaikuttaminen, informaatio- ja kyberpuolustus sekä pandemia) ovat arvaamattomia ja edellyttävät toimeenpanossa joustavia, poikkihallinnollisia ja ilmiöpohjaisia järjestelyjä. Yksilöiltä ja yhteisöiltä edellytetään myös resilienssiä. Työn tulee olla myös kohdennettua, ennakoivaa ja kustannustehokasta. Sotilaallinen puolustus ja sotilaallinen huoltovarmuus ovat kaikkien yhteinen asia, jotka tulee ottaa riittävästi huomioon yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja rakennemuutoksissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa täsmentävää puolustusselontekoa, sen tavoitteita ja kehittämisen suunnan linjauksia sekä toimeenpanoa sotilaallisen puolustuskyvyn varmistamiseksi. Ministeriön mielestä riittävät resurssit ja toimivaltuudet, uusi tekniikka, kumppanuusmalli ja muu verkottunut yhteistyö sekä ylläpidetty toimintakyky kaupungistuneessa ja pitkien välimatkojen maassa luovat edellytykset puolustuskyvylle. Useiden ilmiöiden ja riskien globaalin luonteen vuoksi aktiivinen kansainvälinen yhteistyö muodostaa tässä myös keskeisen ulottuvuuden.